

Jeffrey Archer

ÎN LINIE
DREAPTĂ

editura rao

CUPRINS

Charlie 1900-1919.....	9
Becky 1918-1920.....	99
Daphne 1918-1921.....	205
Colonelul Hamilton 1920-1922.....	245
Charlie 1919-1926.....	283
Doamna Trentham 1919-1927.....	325
Charlie 1926-1945.....	359
Daniel 1931-1947.....	423
Doamna Trentham 1938-1948.....	473
Becky 1947-1950.....	513
Cathy 1947-1950.....	581
Charlie 1950-1964.....	627
Becky 1964-1970.....	733

CAPITOLUL 1

– Nu ți le dau cu două pence, striga bunicul meu, ținând câte o varză în fiecare mână, nu ți le dau nici cu un penny, nici măcar cu juma' de penny. Nu, io ți le dau c-un sfert.

Acestea au fost primele cuvinte pe care mi le pot aminti. Înainte chiar de a învăța să merg, sora mea mă arunca într-o ladă de portocale pe trotuar, lângă taraba bunicului, ca să se asigure că-mi încep ucenicia din vreme.

– Numa-și arată pretențiile, le spunea bunicul clienților săi făcând semn spre lada în care mă aflam.

De fapt, primul cuvânt pe care l-am rostit a fost „bunicu“, al doilea „sfert“, iar când am împlinit trei ani îi puteam reproduce jargonul de angrosist cuvânt cu cuvânt. Nu că ar fi știut cineva din familia mea cu precizie ziua exactă când m-am născut *eu*, având în vedere faptul că bătrânul meu petrecuse noaptea în închisoare și mama murise chiar înainte ca eu să trag pentru prima oară aer în piept. Bunicul credea că se putea foarte bine să fi fost într-o sâmbătă, i se părea că luna fusese, mai mult ca sigur, ianuarie, era convins că anul era 1900 și știa că era sub domnia reginei Victoria. Așa că ne-am decis pentru sâmbătă, 20 ianuarie 1900.

Nu mi-am cunoscut niciodată mama pentru că, așa cum am explicat, a murit în ziua în care m-am născut. „La naștere“, spunea preotul nostru, dar n-am înțeles cu adevărat ce voia să

zică decât mulți ani mai târziu, când m-am lovit din nou de această problemă. Părintele O'Malley nu contenea să-mi repete că, dacă văzuse vreodată o sfântă, ea fusese aceea. Tatăl meu, care n-ar fi putut fi descris ca un sfânt de către nimeni, lucra la docuri ziua, viețuia în cârciumă noaptea și venea acasă în zori pentru că era singurul loc unde putea dormi fără să fie deranjat.

Restul familiei era compus din trei surori – Sal, cea mai mare, care avea cinci ani și știa când s-a născut pentru că fusese în mijlocul nopții și-l ținuse treaz pe bătrânul; Grace, care avea trei ani și nu stricase somnul nimănui; și roșcata Kitty, care avea optsprezece luni și nu se oprea niciodată din zbierat.

Capul familiei era bunicu' Charlie, al cărui nume l-am primit și eu. Avea camera lui de dormit la parterul casei noastre din Whitechapel Road, nu doar pentru că era cel mai bătrân, ci pentru că el plătea chiria întotdeauna. Noi, ceilalți, stăteam la grămadă în camera de vizavi. Mai aveam două încăperi la parter, un fel de bucătărie și ceva ce majoritatea oamenilor ar numi o debara mare, dar căreia lui Grace îi plăcea să-i zică salon.

În grădină – iară nu aveam – era și un WC pe care îl împărțeam cu o familie de irlandezi care locuia la etajul de deasupra. Ei păreau să se ducă întotdeauna la trei noaptea.

Bunicul – care era de meserie zarzavagiu – ținea taraba de la colțul lui Whitechapel Road. Îndată ce am putut să evadez din lada mea de portocale și să mă învârt printre alte cărucioare, am descoperit repede că era considerat de localnici cel mai bun negustor din East End.

Pe tata, despre care v-am spus deja că era docher de meserie, n-a părut să-l intereseze niciodată prea mult vreunul dintre noi și, cu toate că uneori putea să câștige chiar și o liră pe săptămână, se pare că banii ajungeau întotdeauna la Black Bull, unde erau cheltuiți pe bere, halbă după halbă, sau pierduți la jocuri de *cribbage* ori domino în compania vecinului nostru de alături, Bert Shorrocks, un tip care părea să nu vorbească niciodată, ci doar să mormăie.

De fapt, dacă n-ar fi fost bunicul, n-aș fi putut fi constrâns niciodată să merg la școala elementară din Jubilee Street și „să merg“ este cuvântul potrivit, căci nu făceam mare lucru odată ajuns acolo, în afară de faptul că trânteam capacul pupitrului și din când în când o trăgeam de codițe pe „Posh Porky“, fata care stătea în fața mea. Numele ei adevărat era Rebecca Salmon și era fiica lui Dan Salmon, proprietarul brutăriei de la colțul cu Brick Lane. Posh Porky știa exact când și unde s-a născut și nu înceta să ne amintească tuturor că era cu aproape un an mai mică decât oricine altcineva din clasă.

Abia așteptam să sune, la patru după-amiaza, când se terminau orele și puteam să-mi trântesc capacul pentru ultima oară înainte de a străbate în fugă tot drumul până în Whitechapel Road, ca să ajut la cărucior.

Sâmbăta, ca o favoare specială, bunicul mă lăsa să merg cu el în zori la piața din Covent Garden, unde alegea fructele și legumele pe care mai târziu le vindeam la taraba lui, chiar vizavi de brutăria domnului Salmon și prăvălia cu pește și cartofi prăjiți a domnului Dunkley, care era lângă brutărie.

Deși abia așteptam să părăsesc școala o dată pentru totdeauna ca să pot lucra permanent cu bunicul, dacă se întâmpla să chiulesc fie și o oră, nu mă mai lua cu el sâmbăta după-amiaza să-i văd pe cei de la West Ham, echipa locală de fotbal, sau, și mai rău, nu mă lăsa să vând la cărucior dimineața.

- Aș vrea să fii și tu cum îi Rebecca Salmon, spunea el. Fătuca aia o să ajungă departe...

- Cu cât mai departe, cu atât mai bine, îi spuneam eu, dar el nu râdea niciodată, îmi amintea doar că ea era mereu prima la toate materiile.

- Afar' de mate', răspundeam eu bravând, unde io o bat măr.

Vedeți, eu puteam face în minte orice adunare, în timp ce Rebecca Salmon trebuia s-o scrie pe hârtie; chestia asta o scotea din minți.

Tata n-a făcut nicio vizită la școala elementară din Jubilee Street în toți anii petrecuți de mine acolo, dar bunicul trecea cel puțin o dată pe trimestru și stătea de vorbă cu domnul Cartwright, învățătorul meu. Domnul Cartwright îi spunea bunicului meu că puteam ajunge contabil sau funcționar, cu talentul meu la socotit. Odată i-a spus că ar putea chiar să-mi „găsească un post în City“. Ceea ce a fost, cu siguranță, o pierdere de vreme, căci tot ce-mi doream eu era să lucrez cu bunicul la cărucior.

Abia pe la șapte ani m-am prins că numele înscris pe o latură a căruciorului bunicului – „Charlie Trumper, negustor cinstit, fondat în 1823“ – era același cu al meu. Numele de botez al tatei era George și el deja anunțase clar, în mai multe rânduri, că atunci când bunicul avea să se retragă nu avea nicio intenție să preia el afacerea, deoarece nu voia să-și părăsească tovarășii de la docuri.

Eram cum nu se poate mai mulțumit de hotărârea lui și i-am spus bunicului că atunci când aveam să preiau în sfârșit afacerea, nici măcar n-avea să fie nevoie să schimbăm numele.

Bunicul a mormăit doar și a spus:

– Io nu vreau să stai să muncești în East End, puștiule. Ești prea bun ca să rămâi tarabagiu toată viața.

M-a întristat să-l aud vorbind astfel; părea că nu înțelege că asta era tot ce-mi doream.

M-am târât prin școală lună după lună, an după an, cu Rebecca Salmon adunând premiu după premiu la fiecare serbare. Serbare înrăutățită și mai mult de faptul că întotdeauna trebuia s-o ascultăm recitând *Psalmul 23*, stând în picioare pe scenă în rochia ei albă, șosete albe și pantofi negri. Avea până și o fundă albă în părul lung și negru.

– Și sunt sigură că poartă în fiecare zi altă pereche de chiloți, îmi șoptea la ureche micuța Kitty.

– Și pariez o guinee contra un sfert de penny că e încă virgină, spunea Sal.

Eu izbucneam în râs pentru că toți zarzavagii din Whitechapel Road făceau așa de câte ori auzeau acest cuvânt, deși mărturisesc că la vremea aceea habar n-aveam ce era aia virgină. Bunicul îmi spunea să „șșșt“ și nu mai zâmbea până când mă ridicam să-mi iau premiul la aritmetică, o cutie de creioane colorate care nu trebuiau nimănui. Dar aveam de ales între ele și o carte.

Bunicul aplauda atât de tare când mă întorceam la locul meu, încât câteva mame se uitau în jur și zâmbeau, ceea ce-i întărea și mai mult bătrânului hotărârea de-a avea grijă să rămân la școală până la paisprezece ani.

La zece ani, bunicul mi-a dat voie să expun marfa pe tarabă dimineața înainte de a pleca la școală. Cartofii în față, verdeața la mijloc și fructele mai în spate – era regula lui de aur.

– Nu-i lăsa niciodată să pună mâna pe fructe până nu-ți dau banii, zicea el. Îi greu să zdrobești o cartoafă, da' mai greu îi să vinzi un ciorchine de struguri care-a tot fost luat și pus jos.

La unsprezece ani luam banii de la clienți și le dădeam restul. Atunci am aflat cum se înșală. Uneori, după ce le dădeam restul, clienții deschideau palma și descopeream că una din monedele pe care le-o dădusem dispăruse deodată, așa că ajungeam să fiu nevoit să le dau și mai multe parale. Am pierdut astfel destul de mult din profitul săptămânal al bunicului, până când m-a învățat să spun: „Doi bănuți restu', doamnă Smith“ și să țin monedele în sus, ca să le vadă toată lumea, înainte de a le da.

La doisprezece ani învășasem cum să mă târguiesc cu furnizorii din Covent Garden arătând de parc-aș fi înghițit un baston, ca mai târziu să vând același produs clienților din Whitechapel rânjind cu gura până la urechi. Am descoperit, de asemenea, că bunicul schimba regulat furnizorii, „doar ca să fiu sigur că nu mă fraierește nimeni“.

La treisprezece ani devenisem ochii și urechile lui, căci știam întotdeauna numele fiecărui negustor serios din Covent Garden. Dibuisem repede ce vânzători puneau un strat de fructe bune

deasupra celor stricate, ce negustori ar încerca să ascundă un măr bătut și ce furnizori nu s-ar da nicicând înapoi să te înșele la cântar. Ce era mai important, lucrând la tarabă învățasem care clienți nu-și plăteau datoriile și deci nu mai aveau dreptul de a cere să le trecem numele cu cretă pe tăbliță.

Îmi amintesc că mi-a crescut inima de mândrie în ziua în care doamna Smelley, proprietara unei pensiuni de pe Commercial Road, mi-a spus că așchia nu sare departe de trunchi și că, după părerea ei, s-ar putea să ajung într-o zi chiar la fel de bun ca și bunicul. Am sărbătorit seara aceea comandând prima mea halbă de bere și aprinzându-mi prima țigară Woodbine. N-am terminat-o pe niciuna.

N-o să uit niciodată acea dimineață de sâmbătă când bunicul m-a lăsat pentru prima oară să lucrez singur la cărucior. Timp de cinci ore n-a deschis gura o dată să-mi dea vreun sfat sau măcar să-și spună părerea. Iar când am verificat încasările, la sfârșitul zilei, deși aveam cu doi șilingi și cinci pence mai puțin decât într-o sâmbătă obișnuită, el tot mi-a dat moneda de șase pence pe care mi-o dădea la sfârșitul săptămânii.

Știam că bunicul dorea să rămân la școală și să progrez la scris și citit, dar în ultima vineri din trimestru, în decembrie 1913, am ieșit pe porțile școlii elementare din Jubilee Street cu binecuvântarea tatălui meu. El îmi spusese întotdeauna că învățământul este o pierdere de timp și că nu-i vedea rostul. Eram de acord cu el, deși Posh Porky câștigase o bursă într-un loc numit St. Paul's, care, în orice caz, se afla la câteva mile bune depărtare, în Hammersmith. Dar cine vrea să meargă la școală în Hammersmith, când poate trăi în East End?

Era evident însă că doamna Salmon dorea asta, căci povestea la toată lumea care stătea la coadă la pâine despre „progresele intelectuale“ ale fiicei sale – ce-o mai fi însemnat și asta.

– Snoabă încrezută, îmi șoptea bunicul la ureche. Asta-i o muiere d-aia de are-un castron de fructe-n casă când nu-i nimenea bolnav.

Aveam despre Posh Porky aproximativ aceeași părere pe care o avea bunicul despre doamna Salmon. Domnul Salmon însă era de treabă. Vedeți, și el fusese cândva zarzavagiu, dar asta înainte de a se însura cu domnișoara Roach, fiica brutarului.

În fiecare sâmbătă dimineața, când așezam marfa în cărucior, domnul Salmon o ștergea la sinagoga din Whitechapel, lăsând-o pe nevastă-sa să conducă prăvălia. Cât era el plecat, ea nu înceta să ne amintească, urlând cât putea de tare, că ea nu era jidancă.

Posh Porky părea sfâșiată între dorința de a se duce cu taică-său la sinagogă și aceea de a rămâne la prăvălie, unde se așeza lângă fereastră și începea să înfulece chifle cu cremă îndată ce el nu se mai vedea.

– Totdeauna o pacoste, căsătoria mixtă, îmi spunea bunicul.

Abia mulți ani mai târziu am priceput că nu se referea la chiflele cu cremă.

În ziua în care am părăsit școala, i-am spus bunicului că putea să mai stea culcat până mă duc eu în Covent Garden să umplu căruciorul, dar el nici n-a vrut să audă. Când am ajuns la piață, mi-a dat voie pentru prima dată să mă tocmesc cu negustorii. Am găsit repede unul care a fost de acord să-mi dea mere cu trei pence duzina, dacă-i garantam aceeași comandă în fiecare zi, timp de o lună. Cum bunicul Charlie și cu mine mâncam întotdeauna un măr la micul dejun, aranjamentul ne convenea și nouă și îmi dădea posibilitatea de a lua o mostră din ceea ce le vindeam clienților.

Din acel moment, fiecare zi a fost o zi de sâmbătă și, fie vorba între noi, reușeam uneori să creștem profitul chiar cu paisprezece șilingi pe săptămână.

După asta, mi s-a stabilit un salariu săptămânal de cinci șilingi – o adevărată avere. Patru dintre ei îi păstram încuiați într-o cutie de metal sub patul bunicului, până când am economisit prima mea guinee: un tip care are o guinee are siguranță, mi-a spus cândva domnul Salmon stând în fața magazinului

său, cu degetele mari în buzunarele vestei, expunând vederii un ceas de aur strălucitor, cu lanț.

Seara, după ce bunicul venea acasă la cină și bătrânu' pleca la cârciumă, am început să mă plictisesc să stau pur și simplu acolo și să ascult ce făcuseră surorile mele toată ziua; așa că am intrat în Clubul Băieților din Whitechapel. Tenis de masă lunea, miercurea și vinerea; box marțea, joia și sâmbăta. N-am prins niciodată rostul tenisului de masă, dar devenisem destul de bunicel la categoria cocoș și o dată chiar am reprezentat clubul într-un meci cu cei de la Bethnal Green.

Spre deosebire de bătrânu' meu, eu nu mă prea dădeam în vânt după cârciumi, curse de câini ori *cribbage*, dar continuam să-i încurajez pe cei de la West Ham în majoritatea după-amiezilor de sâmbătă. Am făcut chiar o vizită de circumstanță în West End într-o seară, pentru a vedea ultima stea de music-hall.

Când bunicul m-a întrebat ce voiam să primesc la cea de-a cincisprezecea aniversare, am răspuns fără să ezit o clipă: „Un cărucior al meu“ și am adăugat că economisiseam aproape destul pentru a-mi cumpăra unul. El a râs doar și mi-a spus că al lui era încă destul de bun pentru când avea să vină timpul să preiau eu afacerea. În orice caz, m-a prevenit el, este ceea ce un om bogat numește un activ și, a adăugat el pentru mai multă siguranță, nu investi niciodată în ceva nou, mai ales pe timp de război.

Deși domnul Salmon îmi spusese deja că declarasem război Germaniei cu aproape un an în urmă – niciunul dintre noi neavând habar de arhiducele Franz Ferdinand –, am aflat cât de serios stăteau lucrurile abia când o grămadă de puști care lucrau în piață au început să dispară „pe front“, pentru a fi înlocuiți de frații lor mai mici – și uneori chiar de surorile lor. Sâmbăta dimineața în East End erau adesea mai mulți tipi îmbrăcați în kaki decât în civil.

Singura amintire pe care o mai am despre acea perioadă este prăvălia lui Schultz, cârnățarul – tradiția noastră de sâmbătă seara, mai ales când ne oferea un rânjet știrb și ne punea un

cârnăcior în plus, pe gratis. În ultima vreme părea să-și înceapă regulat ziua cu câte un geam spart, iar apoi brusc, într-o dimineață, ușa din față a prăvăliei lui a fost bătută în scânduri și nu l-am mai văzut niciodată de domnul Schultz. „Internare“, a șoptit bunicul misterios.

Taică-meu mai trecea pe la noi sâmbăta dimineața, dar asta numai pentru a-l mai ușura pe bunicul de niște parale, ca să se poată duce la Black Bull și să le cheltuiască pe toate împreună cu prietenul lui Bert Shorrocks.

Săptămână de săptămână, bunicul scotea câte un șiling, uneori chiar câte un florin, ceea ce știam amândoi că era mai mult decât își putea permite. Iar ceea ce mă mâhnea cel mai mult era că el nu bea niciodată, iar de jocurile de noroc nici nu putea fi vorba. Asta nu-l împiedica pe taică-meu să bage banii în buzunar, să ducă mâna la șapcă și apoi s-o pornească spre Black Bull.

Acest ritual se desfășura în fiecare săptămână și poate că nu s-ar fi schimbat niciodată, când, într-o sâmbătă dimineață, o tipă cu nasul pe sus pe care o observasem în ultima săptămână stând la colțul străzii, îmbrăcată într-o rochie lungă, neagră, și cu o umbrelă de soare în mână, s-a îndreptat spre căruciorul nostru, s-a oprit și a prins o pană albă la reverul tatei.

Nu l-am văzut niciodată înfuriindu-se atât de tare, mult mai tare decât o făcea de obicei sâmbătă seara când își pierdea toți banii la joc și venea acasă atât de beat, încât trebuia să ne ascundem cu toții sub pat. O amenință pe tipă cu pumnul, dar ea nici nu tresări, ba chiar îi trânti în față un „lașule“. El îi răspunse urlând niște vorbe alese, pe care le păstra de obicei pentru cel care venea să strângă chiriile. Apoi îi smulse toate penele și le aruncă în șanț, după care o porni vijelios spre Black Bull. Mai mult, nu veni acasă la amiază, când Sal ne servea un prânz din pește și cartofi prăjiți. N-am avut nimic împotriva, căci în după-amiaza aceea m-am dus să-i văd pe cei de la West Ham după ce am înfulecat și porția lui de cartofi prăjiți. Nu venise încă nici când m-am întors eu în seara aceea, iar când m-am trezit a doua zi dimineața,